

UŽSIENIO KALBA (ANGLŲ)

Vertinimo instrukcija
(pagrindinė sesija)

2017 m. valstybinio brandos egzamino užduoties vertinimo instrukcija

I. LISTENING PAPER (25 points)

Part 1 (Total 10 points, 1 point per item)

1. B
2. A
3. B
4. C
5. C
6. A
7. B
8. C
9. B
10. C

Part 2 (Total 4 points, 1 point per item)

11. C
12. B
13. A
14. B

Part 3 (Total 5 points, 1 point per item)

15. E
16. G
17. D
18. B
19. C

Part 4 (Total 6 points, 1 point per item)

- Spausdintinėmis raidėmis parašyti atsakymai priimtini.
- Vertinimo principas: žodžiai su viena rašybos klaida priimtini, t.y. žodyje viena raidė netinkama arba vienos raidės trūksta, arba viena raide per daug.

20. refugees
21. downside, down-side
22. burglaries
23. consumer
24. donations
25. decline

II. READING PAPER (25 points)**Part 1 (Total 4 points, 1 point per item)**

- 26. E
- 27. B
- 28. C
- 29. F

Part 2 (6 points)

- 30. open
- 31. moves
- 32. key
- 33. outdoors
- 34. try
- 35. share

Part 3 (Total 7 points, 1 point per item)

- 36. C
- 37. E
- 38. H
- 39. B
- 40. G
- 41. F
- 42. I

Part 4 (8 points)

- 43. clear / milestone / obvious
- 44. retain
- 45. animated
- 46. marvel
- 47. genuine / real
- 48. sound
- 49. impressive / stunning
- 50. propel

III. WRITING PAPER (25 points)**E-mail (10 points)**

You have just ordered something online from a small company. You need to change your order. Write an email to Mr Green, who is the Sales Manager of this company:

- *describe what you ordered;*
- *explain why you need to change your order (give at least two reasons);*
- *ask about the delivery.*

You should write at least 80 words. Please count the number of words and write the word count in the space below the email.

Elektroninio laiško vertinimo skalė (10 taškų)**PRITAIKYTA 2017 m. UŽDUOČIAI**

Kriterijai	Taškai	Aptartys
Turinys	4	- Tinkamai realizuotos visos užduotyje nurodytos komunikacinės intencijos: (1) <i>užsakymas apibūdinamas, o ne įvardijamas vienu žodžiu; (2) paaiškinamos dvi priežastys; (3) paklausiama apie pristatymą.</i> - Laisvai ir išsamiai perteikiama informacija, pasakojama ar apibūdinama. - Mintys rišlios (koherentiškos).
	3	- Dauguma komunikacinių intencijų realizuotos sėkmingai: <i>užsakymas įvardijamas vienu žodžiu; paaiškinamos dvi priežastys; ARBA užsakymas apibūdinamas, o priežastys tik įvardijamos jų nepaaiškinant; klausiama apie pristatymą.</i> - Informacija dažniausiai perteikiama tiesmukai ir paprastai. - Mintys gana rišlios.
	2	- Dauguma komunikacinių intencijų realizuotos, bet ne visada sėkmingai: <i>užsakymas įvardijamas vienu žodžiu; dvi priežastys nurodomos jų nepaaiškinant; tiesmukai klausiama apie pristatymą.</i> - Informacija perteikiama gana apibendrintai, dažnai nepakanka detalių, todėl ją galima įvairiai interpretuoti. - Kai kurios mintys nerišlios.
	1	- Komunikacinės intencijos realizuotos tik iš dalies. Pasitaiko esminių nukrypimų nuo temos, <i>pvz., pateikiama nereikalingos informacijos.</i> - Pasitaiko paminėtų, bet neišplėtotų intencijų. - Mintis gali būti sunku suprasti dėl nepakankamo rišlumo.
	0	- Užduoties tikslas nepasiektas. - Komunikacinės intencijos iš esmės nerealizuotos. - Minčių raiška netiksli ar nepakankama, mintys nerišlios.
	Teksto struktūra. Forma	3
2		- Beveik visas turinys išdėstytas nuosekliai ir logiškai. - Teksto siejimo žodžiais pavieniai elementai jungiami į grandininę seką. - Kai kur skirstymas į pastraipas netinkamas. Gali pasitaikyti įforminimo trūkumų.
1		- Turinys išdėstytas nenuosekliai. - Teksto siejimo žodžių vartojama per daug arba per mažai, gali būti klystama (teksto siejimo žodžiai vartojami netinkamai). - Skirstymas į pastraipas netinkamas, pasitaiko įforminimo trūkumų.
0		- Turinys išdėstytas nenuosekliai. - Teksto siejimo žodžiai vartojami mechaniškai, dažnai netinkamai ir (arba) išvis nevertojami. - Teksto struktūra ir įforminimas netinkami.
Leksinių ir	3	- Žodyno mokama užtektinai, kad pavyktų pakankamai tiksliai perteikti informaciją ir savo

Kriterijai	Taškai	Aptartys
gramatinių formų bei struktūrų įvairovė ir taisyklingumas, rašyba ir skyryba. Registas		<p>mintis tiek konkrečiomis, tiek abstrakčiomis (pvz., kultūrinėmis) temomis.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vartojamos tiek paprastos, tiek sudėtingesnės leksinės ir gramatinės struktūros. - Pasitaiko klaidų, ypač vartojant sudėtingesnes struktūras, bet visuomet aišku, kas norėta pasakyti. - Nuosekliai laikomasi užduotį atitinkančio registro.
	2	<ul style="list-style-type: none"> - Žodyno pakanka užduotyje nurodytiems dalykams perteikti bendrais bruožais, tačiau jo kartais trūksta detalėms apibūdinti. - Vyrauja paprastos leksinės ir gramatinės struktūros, bet pasitaiko ir viena kita sudėtingesnė struktūra ar retesnis žodis. - Pasitaiko klaidų vartojant tiek sudėtingesnes, tiek paprastesnes struktūras, bet visuomet aišku, kas norėta pasakyti. - Bandoma laikytis užduotį atitinkančio registro.
	1	<ul style="list-style-type: none"> - Žodynas ribotas, jo pakanka tik kai kuriems dalykams perteikti, bet pritrūksta detalėms. - Vartojamos tik paprastos leksinės ir gramatinės struktūros. - Daroma daug įvairių klaidų, bet iš esmės mintis suprasti galima. - Registro nepaisoma.
	0	<ul style="list-style-type: none"> - Žodyną sudaro pavieniai pagrindiniai žodžiai ir frazės, jų nepakanka užduočiai atlikti. - Vartojamos tik paprastos struktūros ir bendros frazės, jos dažnai kartojasi. - Daroma daug klaidų, dėl kurių mintys beveik nesuprantamos. - Registro nepaisoma.
Iš viso taškų	10	

Laiške, jei teksto apimtis mažesnė negu 80 žodžių, t. y.:

79–75 ž. – taškai nenuimami;

74–57 ž. – atimamas 1 taškas (iš bendros taškų sumos);

56–40 ž. – atimami 2 taškai;

mažiau negu 40 ž. – užduotis vertinama 0.

Essay (15 points)

Write an essay on the following topic:

At school, which helps personal development more: working individually or in groups?

*In your essay, give at least **two arguments** to support your opinion.*

*You should write at least **180 words**. Please count the number of words and write the word count in the space below the essay.*

Turinys:

- Visa užduoties atliktis vertinama 0 taškų, jei teksto turinys neatitinka nurodytos temos / situacijos.
- Rašinio įžangoje mokinys turi pateikti tezės teiginį (angl. *thesis statement*), kuris atsako į klausimą “at school, which helps personal development more: working individually or in groups“. Mokinys turi išdėstyti savo poziciją: pasisakyti už/prieš vieną ar kitą darbo formą arba pasakyti, kad jos abi jam atrodo (ne)priimtinos.
- Kandidato rašinyje turi būti paminėti ir aptarti trys esminiai aspektai ir sąsajos tarp jų: (1) *school*, (2) *personal development*, (3) *working individually / in groups*.
- Kandidatai gali plėtoti rašinio temą aptardami asmens raidą ir atskleisdami, kaip viena ar kita darbo forma leidžia jiems ugdyti savo gebėjimus, pvz., komunikacinius ar organizacinius, įgyti naujos patirties ir tobulėti kaip asmenybei.
- Išvadose kandidatas kitais žodžiais išreiškia savo nuomonę (angl. *restatement of the thesis statement*) ir apibendrina mintis.

Struktūra:

- Teksto rišlumas kuriamas ne tik sakinio pradžioje vartojant dažniausius jungtukus (*firstly, secondly, to sum up* ir pan.). Pastraipa gali prasidėti teiginiu, kuris vėliau sėkmingai plėtojamas vartojant teksto siejimo žodžius tarp sakinių.

Rašinio / esė vertinimo skalė (15 taškai)**PRITAIKYTA 2017 M. UŽDUOČIAI**

Kriterijai	Taškai	Aptartys
Turinys	6	- Visas turinys atitinka temą. Į temą atsakoma išsamiai. - Mintys formuluojamos aiškiai, pakanka detalių. Pagrindinės mintys išplečiamos ir grindžiamos tinkamomis detalėmis bei pavyzdžiais.
	5	<i>Atliktis atitinka dalį 6 taškų aptarčių ir dalį 4 taškų aptarčių.</i>
	4	- Beveik visas turinys atitinka temą. Į temą atsakoma gana išsamiai. - Mintys beveik visada formuluojamos aiškiai. Pagrindinės mintys dažniausiai išplečiamos ir grindžiamos detalėmis bei pavyzdžiais. Kai kurios detalės ar pavyzdžiai gali būti netinkami.
	3	<i>Atliktis atitinka dalį 4 taškų aptarčių ir dalį 2 taškų aptarčių.</i>
	2	- Didesnė dalis turinio atitinka temą, gali pasitaikyti nukrypimų nuo temos. - Mintys formuluojamos apibendrintai, kartais netiksliai, tačiau jos iš esmės yra suprantamos. Pasitaiko minties trūkių. Pagrindinės mintys gali būti painiojamos su jas pagrindžiančiomis detalėmis ar pavyzdžiais.
	1	- Mažesnė dalis turinio atitinka temą, esama ryškių nukrypimų nuo temos. - Mintys gali būti nerišlios. Detalės ir pavyzdžiai dažnai netinkami arba jų akivaizdžiai stokojama.
	0	- Visas turinys neatitinka temos arba mintys formuluojamos nesuprantamai, jos padrikos. - Detalės ir pavyzdžiai netinkami ar jų nėra.
Teksto struktūra	4	- Turinys dėstomas logiškai ir nuosekliai. Visuomet išryškinamos svarbiausios mintys ir jas pagrindžiančios detalės. - Veiksmingai vartojami įvairūs teksto siejimo žodžiai ir aiškiai parodomas minčių sąsajos. - Tekstas tinkamai suskirstytas į pastraipas.
	3	- Turinys beveik visada dėstomas logiškai ir nuosekliai. Beveik visuomet išryškinamos svarbiausios mintys ir jas pagrindžiančios detalės. - Vartojama teksto siejimo žodžių, parodomas minčių sąsajos, bet ne visada veiksmingai. - Tekstas tinkamai suskirstytas į pastraipas.
	2	- Turinio loginė seka dažnai nenuosekli. Svarbiausios mintys ne visada tinkamai išryškinamos. - Pavieniai elementai dažniausiai jungiami į grandininę minčių seką, gali pasitaikyti ir nesusietų minčių. - Skirstymas į pastraipas suprantamas, bet ne visada tinkamas.
	1	- Turinys dėstomas gana padrikai, sunku įžvelgti loginę seką ir pagrindinių minčių dėstymo nuoseklumą. - Teksto siejimo žodžių vartojama per daug, per mažai arba jie vartojami iš esmės klaidingai. - Skirstymas į pastraipas dažnai netinkamas arba tekstas nesuskirstytas į pastraipas.
	0	- Loginė teksto seka netinkama. - Teksto siejimo priemonės vartojamos netinkamai. - Tekstas į pastraipas nesuskirstytas arba tai daroma netinkamai.

Kriterijai	Taškai	Aptartys
-------------------	---------------	-----------------

Leksinių ir gramatinių formų bei struktūrų įvairovė ir taisyklingumas, rašyba ir skyryba. Registras	5	<ul style="list-style-type: none"> - Bendrasis ir teminis žodynas platus, kalbinė raiška įvairi. Laisvai perfrazuojama siekiant išvengti kartojimosi. - Dažnai vartojami retesni žodžiai ir sudėtingesnės leksinės ir gramatinės struktūros. - Tinkamai vartojamas neutralus (arba pusiau oficialus) registras. - Pasitaiko atlikties klaidų ir riktų vartojant sudėtingesnes struktūras, tačiau visada aišku, kas norėta pasakyti. Rašyba ir skyryba gana taisyklingos, pavienės klaidos netrukdo suprasti minties.
	4	<ul style="list-style-type: none"> - Bendrasis ir teminis žodynas gana platus. Kartais bandoma perfrazuoti siekiant išvengti pasikartojimo, bet gali pasitaikyti klaidų. - Vartojami retesni žodžiai ir sudėtingesnės leksinės ir gramatinės struktūros. - Tinkamai vartojamas neutralus (arba pusiau oficialus) registras. - Pasitaiko atlikties klaidų ir riktų, dažniausiai vartojant sudėtingesnes struktūras, kai kurios kartojasi, tačiau visada aišku, kas norėta pasakyti. Rašyba ir skyryba gana taisyklingos, pavienės klaidos netrukdo suprasti minties.
	3	<ul style="list-style-type: none"> - Bendrasis ir teminis žodynas pakankamai platus, tačiau dėl žodyno spragų ne visuomet tiksliai išreiškiama mintis ar apibūdinama detalė. - Vyrauja kasdienė leksika, pasitaiko vienas kitas retesnis žodis ar sudėtingesnė leksinė ir gramatinė struktūra. - Pasitaiko nedidelių formulavimo klaidų, tačiau jos iš esmės nepažeidžia neutralaus (ar pusiau oficialaus) registro vientisumo. - Daroma ne tik atlikties, bet ir kompetencijos klaidų, ypač vartojant sudėtingesnes struktūras. Vartojant paprastas struktūras pasitaiko riktų. Daroma gana daug rašybos ir (ar) skyrybos klaidų. Klaidos netrukdo suprasti, kas norėta pasakyti.
	2	<ul style="list-style-type: none"> - Žodyno pakanka, kad pavyktų paaiškinti svarbiausius dalykus. Dėl žodyno spragų gali nepavykti tiksliai išreikšti vienos kitos minties ar apibūdinti detalių. - Iš esmės apsiribojama dažniausia kasdiene leksika, vyrauja paprastos leksinės ir gramatinės struktūros, gali pasitaikyti vienas kitas retesnis žodis ar sudėtingesnė leksinė ir gramatinė struktūra. - Ne visada laikomasi neutralaus (ar pusiau oficialaus) registro, pasitaiko kelių skirtingų registrų žodžių. - Daroma atlikties ir kompetencijos klaidų vartojant tiek sudėtingas (jei jų yra), tiek paprastas struktūras. Daroma daug rašybos ir (ar) skyrybos klaidų. Dėl klaidų kartais gali būti sunku suprasti mintį.
	1	<ul style="list-style-type: none"> - Žodynas ribotas. Jo pakanka kai kuriems pagrindinėms asmeninėms mintims reikšti, tačiau dėl akivaizdžių žodyno spragų gali nepavykti apibūdinti detalių ir išreikšti kai kurių minčių. - Vyrauja paprastas kasdienis žodynas, bendros frazės bei paprastos leksinės ir gramatinės struktūros. - Registro raiška nenuosekli arba nepakankama. Dažnai vartojami registro požiūriu atsitiktiniai žodžiai. - Daroma daug atlikties ir kompetencijos klaidų vartojant paprastas leksines ir gramatines struktūras, taip pat daug rašybos ir (ar) skyrybos klaidų. Klaidos nuolat trukdo suprasti, kas norėta pasakyti.
0	<ul style="list-style-type: none"> - Žodynas labai ribotas arba nepakankamas, norint įvertinti tekstą pagal šį kriterijų. - Žodyną sudaro paprasti dažniausi pavieniai žodžiai ir frazės. - Painiojama skirtingų registrų leksika, neatsižvelgiama į žodžių stilistinius ypatumus arba registras yra netinkamas. - Dėl labai dažnų atlikties ir kompetencijos klaidų sunku suprasti, kas norėta pasakyti. 	
Iš viso taškų	15	

Rašinyje, jei teksto apimtis mažesnė negu 180 žodžių, t. y.:

179–171 ž. – taškai nenuimami;

170–144 ž. – atimamas 1 taškas (iš bendros taškų sumos);

143–117 ž. – atimami 2 taškai;

116–90 ž. – atimami 3 taškai;

mažiau negu 90 ž. – užduotis vertinama 0.

Pastaba vertinant rašymo testo užduotis:

- Pasikartojančios to paties tipo klaidos laikoma viena klaida.

Klaidų žymėjimo simboliai rašymo užduotyse

Kriterijus	Simbolis	Klaidų žymėjimo simbolių paaiškinimai
Turinys	rel	angl. <i>content (ir)relevance</i> , nukrypimai nuo turinio, užduoties neatitinkantis tekstas.
Teksto struktūra	org	angl. <i>organisation</i> , taip žymimos visos teksto siejimo priemonių vartojimo klaidos: netinkamas pastraipų skirstymas, kohezijos (teksto rišlumo) klaidos.
Registras	reg	angl. <i>register</i> , neleistini registro vientisumo pažeidimai.
Leksinių ir gramatinių formų bei struktūrų taisyklingumas	gr	angl. <i>grammatical error</i> , visos gramatinės klaidos: veiksmažodžių laikai, prielinksniai, artikeliai, įvardžiai, veiksniotarinio derinimas, vienaskaitos / daugiskaitos klaida, žodžių tvarka, kalbos dalis, supinklinta gramatinė raiška ir t. t.
	voc.	angl. <i>lexical error</i> , visos leksinės klaidos: kolokacijos, žodžių reikšmės klaidos, frazinių veiksmažodžių klaidos, neteisingai vartojamas žodis, trūksta žodžio, nereikalingas žodis, supinklinta leksinė raiška ir pan.
Rašyba ir skyryba	sp	angl. <i>spelling</i> , rašybos klaidos ir <i>capitalisation</i> , didžiųjų raidžių rašymas, neteisingas apostrofo įrašymas (pvz. žodyje <i>can't n</i> ir <i>t</i> raidės sujungiamos).
	p	angl. <i>punctuation</i> , skyrybos klaidos.
	~	angl. <i>same mistake</i> , pasikartojančios klaidos.

**KL
AU
SY
MO
TES
TO
TE
KS**

TAI

Part 1. You will hear people speaking in five different situations. For questions 1–10, choose the correct answer, A, B or C. There is an example (0). You will hear each situation twice. You now have 1 minute to look at the questions.

EXAMPLE – ZERO

I'm sure you have already seen the swimming pool on the ground floor. You can use the pool and hot tub between six in the morning and ten p.m. The sauna is available from one in the afternoon until nine in the evening. You don't have to register or pay extra to use any of these facilities. There's a gym on the ninth floor, which you can use whenever you like from seven am until ten pm. There are also four squash courts, which should be reserved at the desk in the gym.

ONE

Attention all passengers travelling on Flight 426 to London Stansted. Please note the Gate change. This flight will now depart from Gate 39 and not Gate 25. It will take four to six minutes to walk to the new departure gate. Please make your way to the new gate immediately as your aircraft is now ready for departure.

TWO

Why not enter our Best Young Blogger 2017 competition? The most successful blogs will use text, photos, and videos.

First prize: Meet a famous TV newsreader. Second prize: An online journalism course. To enter, fill in the online form at www.bestblogger.eu. For more information, call 444 123 or email win@bestblogger.eu.

THREE

Shop assistant: Hello. Can I help you?

Customer: Yes. I bought this last week as a present for my friend. He usually wears medium or large. In the end, I chose the bigger one, but the sleeves were too short.

Shop assistant: OK. Would you like a refund or to exchange it?

Customer: Do you have the same design in Extra Large?

Shop assistant: Yes, but I'm afraid we've sold out of XL in plain blue. You could have this one with red and blue stripes, or this one in green.

Customer: Hmm. I don't think he'd like the stripy one, so I'll take the plain one. It's a nice colour.

Shop assistant: OK, here you are.

FOUR

Good news if you live in the East! But if you live in the West, I'm afraid you will need your umbrella as heavy rain is expected until Saturday evening. Further north, it is also going to rain, but an umbrella won't help you as wind speeds are expected to reach 23 meters per second. Despite the warm days in Southern regions, the clear skies mean that the temperatures will drop drastically as soon as the sun has set, so remember to wear long sleeves.

FIVE

Hi Luke, do you think we could meet tonight after class to start on the project work?

Yeah, sure. What about the usual café in the Old Town at 6.30?

It's closed for renovation. So let's just meet at the university library... maybe a bit earlier – say 6.15.

Oh, but I don't finish my basketball training until 6, so I can't make it until later. OK, where exactly? In the café?

Let's just meet downstairs near the returns desk at half past.

That is the end of Part One. Now turn to Part Two.

Part 2. You will hear an interview with an environmentalist. For questions 11–14, choose the correct answer, A, B or C. There is an example (0). You will hear the recording twice. You now have 30 seconds to look at the questions.

Interviewer Lauren, you live a virtually waste-free lifestyle.

Yes, it's true that for the last three years, I have been trying successfully to produce less waste. In fact, I am satisfied that my family and I managed to fit all the waste I generated into one glass jar.

Interviewer: What made you take on this challenge?

One of my course-mates would bring food in a plastic bag, drink from a plastic water bottle, and then throw these away, along with the disposable cutlery. This really frustrated me, especially as my university had a comprehensive recycling system. But then I went home to make dinner, and I slowly realised everything I used was in plastic wrapping. I vowed to make changes to my lifestyle, and now I create virtually no waste at all.

Interviewer: But why give up plastic?

Plastic is obviously man-made and currently uses around four percent of the world's oil production. That's only half the problem. The process of refining involves using a plethora of chemicals as well as an abundance of water. Around thirty three percent of all plastic produced is used in packaging. We can't go on like this – it is simply not sustainable.

Interviewer: But you were still generating other types of waste, weren't you?

Yes, at the beginning I was, but then I decided to be more sustainable in other areas. It soon dawned on me that I had to make a lot of natural products myself, since they weren't available commercially. At first, it was a bit more time-consuming than buying off-the-shelf, but now I know that all toothpaste requires is a little baking soda, coconut oil, and essential oils such as spearmint. Most people probably think they don't have time, but being sustainable just requires a bit of forethought; once you are in the zero-free mindset, you soon get the hang of it – so, we can all save our precious resources, including time.

Interviewer: So how can we reduce our environmental impact?

There are lots of small steps you can take. Learn how to compost to reduce food waste either in your backyard or balcony. Another way is to shop package-free by buying organic fruit and vegetables from the farmer's market and stocking up on grains, cereals, and pasta. I buy in bulk and bring my own glass jars for wet things like sauces and oils. Regarding clothes - buy vintage or second hand; it's great fun and you might just find a bargain! Finally, ditch plastic bottles in favour of stainless steel, which is greener and looks fashionable.

Interviewer: Thanks.

That is the end of Part Two. Now turn to Part Three.

Part 3. You will hear some reactions to Brexit – the UK leaving the European Union. For questions 15–19, match the extracts that you hear with statements A–G. There is one statement that you do not need to use. There is an example (0). You will hear the recording twice. You now have 30 seconds to look at the questions.

Example 0.

As a Canadian businessman living in England, I predict that business will be booming in a few years' time, because there will be more trade with China and India. Of course, Britain will still trade with the EU. Life might be tough for us for a few years, but I am an optimist and think that Britain will be stronger and more influential.

Speaker 1

I'm over the moon that we will be independent from Brussels. I didn't actually go to vote, because I thought my vote wouldn't make any difference. It's hard for me to get out of the house to go to the polling station. I know I could have had a postal vote if I had applied in time, but I thought the forms would be so complicated!

Speaker 2

Well, I want to know who the 28% of people who didn't bother to go out and vote are. Some media reports are blaming young people, but the ones I know are politically active. I think they should have let 16-year-olds vote too. Young people are the ones who will have to live with the consequences.

Speaker 3

They claimed us that the 350 million pounds we send every week to the European Union would go directly towards the NHS – our National Health Service. But within a few days of the Brexit vote, we were told that there would be more cuts to the NHS. I regret voting to leave and have signed the petition to have another vote because I didn't understand what I was voting for.

Speaker 4

I'm absolutely gutted for my friends in Britain. Of course no institution is perfect, but there were so many positives about the EU. North America needs Britain and the EU as strong partners. The UK has always looked outwards, but it seems that Britain is becoming more insular and less welcoming. I am sure for the next 10 years our lives will become more difficult.

Speaker 5

I'm so pleased with the result of the vote, because we can take back control of our borders. I am sick and tired of there being no jobs for local people. My sister can't find a place for her own daughter at primary school, because there are so many people living here. We need to have stricter rules and prevent so many newcomers arriving from abroad.

That is the end of Part Three. Now turn to Part Four.

Part 4. You will hear a journalist talking about Sweden, which is becoming a cashless society. For questions 20–25, complete the sentences. You may write one word only. Write the word exactly as you hear it. There is an example (0). You will hear the recording twice. You now have 30 seconds to look at the questions.

Few places are moving towards a cashless future as quickly as Sweden. This tech-forward country has been lured by the innovations that make digital payments easier. But it is not all positive news. Older adults and refugees in Sweden who use cash may be marginalized, critics say. But for an increasing number of consumers, cash is no longer a habit. Many students said they almost exclusively used cards and electronic payments and could live without cash. The downside is that it is easier to spend without thinking when you don't use a physical banknote, so running up debts is always a danger. You also lose some privacy as Big Brother can always trace your payments. But this can also be a good thing.

Society has benefited from more efficient tax collection. Advocates also cite personal safety as a reason that countries should go cash-free. Burglaries have decreased because it is more difficult for burglars to sell stolen goods for cash.

Not everyone is cheering. Electronic payments have alarmed consumer organizations. Last year, the number of electronic fraud cases surged to 140,000, more than double the amount a decade ago.

The switch to cashless has affected the most unlikely corners of the Swedish economy. Homeless people use mobile card readers and claim that donations have grown by 30 percent.

The Swedish central bank predicts the fast decline of cash but believes it will still be circulating in 20 years.